

Innst. 97 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:3 S (2009–2010)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om omorganisering og fristilling av Innovasjon Norge

Til Stortinget

Sammendrag

Innovasjon Norge ble startet opp av regjeringen Bondevik II 1. januar 2004 med det formål å "fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering." Organisasjonen erstattet fire tidligere aktører i det norske innovasjonspolitiske virkemiddelapparatet: Norges Eksportråd, Norges Turistråd, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og Statens veiledningskontor for oppfinnere (SVO).

I årene 2005, 2006 og 2007 har 70 pst. av tilsagnene og støtten fra Innovasjon Norge gått til primær- og sekundærnæringene. Innovasjon Norge er m.a.o. i hovedsak et virkemiddel for primær- og sekundærnæringene. Dette er i stor grad historisk betinget og henger i dag sammen med hvilke departementer som bevilger penger til Innovasjon Norge.

Det er en begrenset del av Innovasjon Norges støtte som faktisk går til innovasjon, til tross for at dette er sentralt for å nå selskapets mål om å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling. Dersom vi legger til grunn en streng bruk av begrepet innovasjon, der vi avgrenser til innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå, var det bare 18 pst. av midlene i 2007 som gikk til prosjekter med innovasjon.

Det er etter forslagsstillernes mening liten tvil om at utviklingen, spesielt de siste fire årene, har gått i retning av å gjøre Innovasjon Norge til et mer og mer politisk verktøy for den sittende regjering. Dette har etter forslagsstillernes syn gitt et Innovasjon Norge som i større og større grad bidrar mer til å opprettholde eksisterende næringsstruktur enn å stimulere til omstilling i norsk næringsliv. Distriktpolitiske hensyn har forrang fremfor hensynet til å fremme innovasjon.

Den viktigste forutsetningen for at Innovasjon Norge kan utvikle en tydeligere innovasjonsprofil, vil være at vi har en regjering som har en tydeligere innovasjonspolitikk, der prioriteringen av innovasjon blir mer tydelig enn den er i dagens politikk.

På den annen side kan en større grad av fristilling av Innovasjon Norge også medføre at vi får en sterkere innovasjonsatsing litt uavhengig av politiske myndigheters forgodtbefinnende. Når det gjelder Innovasjon Norges egen rolle, er det viktig at selskapet selv tar en mer proaktiv rolle i å profilere innovasjon som et sentralt mål for forvaltningen av virkemidlene.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2010 legge fram en samlet strategi for Innovasjon Norge og om nødvendig foreslå endringer i lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge. Strategien bør bl.a. inneholde følgende forslag til endringer av organisasjonen:

1. Innovasjon Norge må få en langt friere rolle i forhold til politiske myndigheter.
2. Innovasjon Norge må i langt større grad være en premissleverandør mot myndigheter og det politiske miljø når det gjelder å foreslå og formidle tiltak for økt entreprenørskap, innovasjon og forenkling.
3. Innovasjon Norge deles i to ulike enheter. Den ene delen skal være en målrettet nyskappingsdel for gründere og bedrifter i hele landet. Formålet

med denne delen er å stimulere til at gode ideer settes ut i livet uavhengig av hvor i landet de oppsto. Den andre delen skal ta distriktshensyn og ha et virkemiddelapparat for distriktsutbygging, med hovedhensikt å sikre bosetting og landbrukspolitiske mål. Bygdeutviklingsmidlene skal beholdes i distriktsdelen og stimulere utvikling og etablering av tilleggsnæringer i tilknytning til tradisjonelt landbruk."

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Svein Flåtten, Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til at representantforslaget har vært forelagt nærings- og handelsminister Trond Giske til uttalelse og til at svarbrev av 13. november 2009 følger som vedlegg til denne innstilling.

Komiteen viser til at Innovasjon Norges rolle som næringsutviklingsaktør ble gjennomgått av Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité i Innst. S. nr. 152 (2008–2009). Innstillingen bygget på Riksrevisjonens undersøkelse (Dokument nr. 3:4 (2008–2009)) hvor det ble reist kritikk og påvist betydelige svakheter som en enstemmig kontroll- og konstitusjonskomité i stor utstrekning sluttet seg til. Komiteen vil påpeke at denne kritikken gjaldt blant annet en lavere innovasjonsgrad for selskapet enn de mål som er satt, noe som også er et sentralt element i representantforslaget fra Venstre. I Innst. S. nr. 152 (2008–2009) påpekte også en enstemmig kontroll- og konstitusjonskomité at integrasjonen mellom utenlandsvirksomheten og den norske virksomheten var for svak, og som Riksrevisjonen mente komiteen at det kunne stilles spørsmål ved om man ikke i sterkere grad burde støtte mer risikoutsatte prosjekter. En enstemmig komité pekte den gang også på at Innovasjon Norge i for stor grad fungerer kun som en bank, og at den utadrettede virksomhet knyttet til rådgivning, kompetanseoverføring og nettverksbygging for bedrifter og etablerere var for svak. Komiteen viser videre til at en enstemmig kontroll- og konstitusjonskomité påpekte at det var betydelige svakheter i samordning og styring av faglig karakter i Innovasjon Norge, og man fastslo at dette må forbedres for å oppnå de målene som Stortinget hadde lagt som premisser ved etableringen av selskapet. Det var

videre enighet om at det var Nærings- og handelsdepartementets ansvar å forbedre de områdene kritikken fra Riksrevisjonen var rettet imot, og en enstemmig kontroll- og konstitusjonskomité uttrykte tilfredshet med at departementet på dette tidspunkt, etter vinteren 2009, varslet at de ville starte arbeidet med en helhetlig evaluering av Innovasjon Norges virksomhet.

Komiteen viser til at Nærings- og handelsdepartementet i sitt svarbrev av 13. november 2009 opplyser at denne evalueringen skal være ferdigstilt høsten 2010.

Fleirtalet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til den innleide evalueringen av Innovasjon Norge, og at det i utarbeidninga av evalueringsoppdraget blei teke omsyn til Riksrevisjonen sine funn og komiteen sine merknader. Eit hovudformål med evalueringen er å vurdere om og korleis Innovasjon Norge oppfyller dei mål og føringar som er lagde for selskapet. Dette betyr at det mellom anna skal bli gjeve ei vurdering av samansetjinga av selskapet sine tenester, tilgjenge for brukarane og samfunnsøkonomiske effektar av selskapet si verksemd. I tillegg skal organiseringa av selskapet, medteke effekten av samanslåinga av dei fire tidlegare organisasjonane og dagens organisering av selskapet, verta vurdert. I evalueringsmandatet inngår også ein analyse av framtidige utfordringar for utviklinga av selskapet.

Fleirtalet viser til at det også er innleidd ei evaluering av SIVA. Samla vil desse evalueringane gje eit godt grunnlag for ei vurdering av det offentlege verkemiddelapparatet sine framtidige oppgåver og organisering. Evalueringane vil medverke til auka innsikt knytt til verksemdene, og danna grunnlaget for ein diskusjon om eventuelle endringar i mål, prioriteringar og organisering av selskapa.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti deler mange av de synspunkter som fremkommer i representantforslaget fra Venstre og vil understreke at det gjelder flere av de samme temaer som ble påpekt av Riksrevisjonen og kontroll- og konstitusjonskomiteen, eller har viktige grenseflater mot temaer som ble tatt opp der, og derfor bør inngå i den varslede evalueringen av Innovasjon Norge. Disse medlemmer vil derfor understreke at alle forslagene i Representantforslag 3 S (2009–2010) fra Venstre må inngå i den varslede helhetlige vurdering av Innovasjon Norge.

Disse medlemmer viser også til Riksrevisjonens Dokument 3:2 (2009–2010) hvor særlig SIVAs innovasjonsprogrammer undergis kritikk, og

vil understreke viktigheten av at man får en evaluering av SIVA, noe som da også er varslet i brev av 13. november 2009 fra Nærings- og handelsdepartementet til komiteen, med evaluering våren 2010.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å sikre risikokapitaltilgang til bedrifter i oppstarts- og tidlig vekstfase. Disse medlemmer viser til at det høye skatte- og avgiftsnivået gjør at det er begrenset med tilgjengelig risikokapital i Norge og at det derfor er viktig å bidra til et offentlig-privat samarbeid gjennom fondskonstruksjoner og innovasjonsordninger for å gjøre tilgangen på risikokapital bedre. Disse medlemmer mener at Innovasjon Norges virkemidler i dag er preget av for mange politiske særhen- syn og begrensninger som gjør dem lite tilgjengelige. Disse medlemmer mener at innovasjonsordninger skal være landsdekkende, og viser til merknader og forslag fremmet i Dokument nr. 8:60 (2007–2008), jamfør Innst. S. nr. 198 (2007–2008). Disse

medlemmer er derfor motstandere av en todeling av Innovasjon Norge der den ene delen kun skal ta distriktshensyn.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:3 S (2009–2010) – representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om omorganisering og fristilling av Innovasjon Norge – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 8. desember 2009

Terje Aasland

leder

Svein Flåtten

ordfører

Vedlegg

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 13. november 2009

Vurdering av representantforslag 3 S (2009-2010)

Vi viser til brev datert 4. november 2009 hvor Nærings- og handelsdepartementet blir bedt om å vurdere Representantforslag 3 S (2009-2010) fra Trine Skei Grande og Abid Q. Raja om omorganisering og fristilling av Innovasjon Norge.

Ved etableringen av Innovasjon Norge ble den organisasjonsmodellen som var valgt for Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) videreført. Organisasjonsformen særlovsselskap har sikret et skille mellom eierstatus og selskapsledelse. Ved denne organisasjonsformen balanseres myndighetenes behov for styring på et overordnet nivå, mot selskapets selvstendighet og faglig ansvar knyttet til enkeltsaker. Departementet er ikke klageinstans og går heller ikke inn i enkeltsaker som er til behandling i selskapet.

Fra og med 2010 kommer fylkeskommunene inn på eiersiden i selskapet, med en samlet eierandel på 49 pst. Organisasjonsformen videreføres innenfor rammen av dette eierskapet.

Stortinget behandlet 23. mars 2009 dok 3:4 (2008-2009) *Riksrevisjonens undersøkelse av Innovasjon Norge som statlig næringsutviklingsaktør*. Under debatten informerte nærings- og handelsministeren om at departementet ville igangsette en helhetlig evaluering av selskapet. Denne evalueringen er nå igangsatt, og vil ta for seg perioden fra Innovasjon

Norge ble opprettet i 2004 frem til 2009. I utarbeidelsen av evalueringsoppdraget ble Riksrevisjonens funn og komiteens merknader tatt hensyn til. Et hovedformål med evalueringen er å vurdere hvorvidt og hvordan Innovasjon Norge oppfyller de mål og føringer som er lagt for selskapet. Dette innebærer bl.a. at det skal gis en vurdering av sammensetningen av selskapets tjenester, tilgjengeligheten for brukerne og samfunnsøkonomiske effekter av selskapets virksomhet. I tillegg skal organiseringen av selskapet, herunder både effektene av sammenslåingen av de fire tidligere organisasjonene og dagens organisering av selskapet, vurderes. I tillegg skal Innovasjon Norges samarbeid med andre sentrale aktører vurderes. I evalueringsmandatet inngår også en analyse av framtidige utfordringer for utvikling av selskapet. Evalueringen skal etter planen vært ferdigstilt høsten 2010.

Nærings- og handelsdepartementet har også igangsatt en evaluering av SIVA, som vil foreligge våren 2010. Samlet vil disse evalueringene gi et godt grunnlag for en vurdering av det offentlige virkemiddelapparatets framtidige oppgaver og organisering. Spesielt vil evalueringene bidra med økt innsikt knyttet til resultatene av både Innovasjon Norges og SIVAs virksomhet. De vil dermed kunne danne grunnlag for en diskusjon om eventuelle endringer i mål, prioriteringer og organisering av selskapene.